Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 7ης Σεπτεμβρίου 2022*

«Κρατικές ενισχύσεις – Ενίσχυση που έθεσε σε εφαρμογή το Βέλγιο υπέρ της JCDecaux Street Furniture Belgium – Απόφαση κηρύσσουσα την ενίσχυση ασύμβατη προς την εσωτερική αγορά και διατάσσουσα την ανάκτησή της – Πλεονέκτημα – Υποχρέωση αιτιολογήσεως»

Στην υπόθεση T-642/19,

**JCDecaux Street Furniture Belgium**, με έδρα τις Βρυξέλλες (Βέλγιο), εκπροσωπούμενη από τις A. Winckler, G. Babin και B. Cambier, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

κατά

**Ευρωπαϊκής Επιτροπής**, εκπροσωπούμενης από τους G. Braga da Cruz, C. Georgieva και D. Recchia,

καθής,

υποστηριζόμενης από την

**Clear Channel Belgium**, με έδρα τις Βρυξέλλες (Βέλγιο), εκπροσωπούμενη από τις P. de Bandt, M. Gherghinaru και L. Panepinto, δικηγόρους,

παρεμβαίνουσα,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους H. Kanninen, πρόεδρο, M. Jaeger και M. Stancu (εισηγήτρια), δικαστές,

γραμματέας: L. Ramette, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 2ας Μαρτίου 2022,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

## Απόφαση

1 Με την προσφυγή που άσκησε δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, η προσφεύγουσα JCDecaux Street Furniture Belgium, πρώην JCDecaux Belgium Publicité, ζητεί την ακύρωση της αποφάσεως C(2019) 4466 final της Επιτροπής, της 24ης Ιουνίου 2019, σχετικά με την κρατική ενίσχυση SA.33078 (2015/C) (πρώην 2015/NN) την οποία έθεσε σε εφαρμογή το Βέλγιο υπέρ της JCDecaux Belgium Publicité (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

## Ιστορικό της διαφοράς

2 Ο Δήμος Βρυξελλών (Βέλγιο) και η προσφεύγουσα συνήψαν δύο διαδοχικές συμβάσεις σχετικά με τη διάθεση ειδών αστικού εξοπλισμού, μέρος των οποίων μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για διαφημιστικούς σκοπούς.

3 Η πρώτη σύμβαση, της 16ης Ιουλίου 1984 (στο εξής: σύμβαση του 1984), διάρκειας δεκαπέντε ετών, προέβλεπε ότι η προσφεύγουσα θα έθετε στη διάθεση του Δήμου Βρυξελλών και θα εκμεταλλευόταν διαφημιστικά πλαίσια στάσεων αστικών συγκοινωνιών και είδη αστικού εξοπλισμού γνωστά ως «είδη αστικού εξοπλισμού για ενημέρωση» (στο εξής: MUPI) των οποίων θα διατηρούσε την κυριότητα, υπό τους ακόλουθους όρους:

– η προσφεύγουσα δεν θα κατέβαλε κανένα ποσό ως μίσθωμα, δικαίωμα χρήσεως ή τέλος για τα διαφημιστικά πλαίσια στάσεων αστικών συγκοινωνιών και τα MUPI, αλλά θα έπρεπε να διαθέτει στον Δήμο Βρυξελλών ορισμένες παροχές σε είδος, δηλαδή δωρεάν καλάθια απορριμμάτων, δημόσιες τουαλέτες και ηλεκτρονικές εφημερίδες, καθώς και να καταρτίσει γενικό χάρτη, τουριστικό και ξενοδοχειακό χάρτη και χάρτη των πεζοδρόμων του Δήμου Βρυξελλών·

– σε αντάλλαγμα για τις παροχές αυτές, η προσφεύγουσα θα είχε το δικαίωμα να εκμεταλλεύεται για διαφημιστικούς λόγους τα παρεχόμενα από αυτήν πλαίσια στάσεων αστικών συγκοινωνιών και MUPI·

– η προσφεύγουσα θα μπορούσε να εκμεταλλεύεται κάθε πινακίδα για περίοδο δεκαπέντε ετών από την εγκατάστασή της η οποία θα βεβαιωνόταν βάσει σχετικού πρακτικού υπογεγραμμένου από τους αντισυμβαλλόμενους.

4 Το 1995 ο Δήμος Βρυξελλών κατήγγειλε τη σύμβαση του 1984.

5 Το 1998 ο Δήμος Βρυξελλών προκήρυξε διαγωνισμό με αντικείμενο την κατασκευή, προμήθεια, τοποθέτηση, θέση σε λειτουργία, συντήρηση και επισκευή MUPI, στεγάστρων αναμονής επιβατών και υπαίθριων πινακίδων, μέρος των οποίων μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για διαφημιστικούς σκοπούς.

6 Προκειμένου να τηρήσει τις συμβατικές δεσμεύσεις που απέρρεαν από τη σύμβαση του 1984 και να διασφαλίσει τη διαφάνεια του διαγωνισμού, ο Δήμος Βρυξελλών απαρίθμησε, στο παράρτημα 10 της ειδικής συγγραφής υποχρεώσεων της προκηρύξεως του διαγωνισμού (στο εξής: παράρτημα 10), 282 διαφημιστικά πλαίσια στάσεων αστικών συγκοινωνιών και 198 MUPI που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1984 (στο εξής: πινακίδες του παραρτήματος 10) ως προς τις οποίες το δικαίωμα

εκμεταλλεύσεως της προσφεύγουσας δεν είχε ακόμη λήξει σύμφωνα με τις ρήτρες της συμβάσεως του 1984, αναφέροντας την τοποθεσία τους και την ημερομηνία κατά την οποία θα έπρεπε να απομακρυνθούν.

7 Η δεύτερη σύμβαση, της 14ης Οκτωβρίου 1999 (στο εξής: σύμβαση του 1999), η οποία αποτελείται από το δελτίο παραγγελίας και τη συγγραφή υποχρεώσεων που αναφέρεται στη σκέψη 6 ανωτέρω και τα παραρτήματά της, συμπεριλαμβανομένου του παραρτήματος 10, υπογράφηκε από την προσφεύγουσα, στην οποία κατακυρώθηκε ο διαγωνισμός, και αντικατέστησε τη σύμβαση του 1984. Οι όροι που προβλέπονταν στη σύμβαση αυτή ήταν οι εξής:

– η διάρκεια της συμβάσεως ορίστηκε σε δεκαπέντε έτη·

– ο Δήμος Βρυξελλών θα αποκτούσε την κυριότητα των τοποθετούμενων ειδών αστικού εξοπλισμού, έναντι της καταβολής καθαρού κατ' αποκοπήν τιμήματος για κάθε παρεχόμενη, πλήρως εξοπλισμένη, εγκατεστημένη και λειτουργική πινακίδα·

– η προσφεύγουσα θα έπρεπε να καταβάλλει μηνιαίο μίσθωμα για τη χρήση για διαφημιστικούς σκοπούς των ειδών αστικού εξοπλισμού που θα αφορούσε η σύμβαση.

8 Κατά την εφαρμογή της συμβάσεως του 1999, ορισμένες πινακίδες του παραρτήματος 10 αφαιρέθηκαν πριν από την ημερομηνία απομακρύνσεώς τους που προβλέπεται στο ίδιο παράρτημα, ενώ άλλες διατηρήθηκαν πέραν της εν λόγω ημερομηνίας. Για τις τελευταίες αυτές πινακίδες, αντιθέτως προς αυτές που εμπίπτουν στη σύμβαση του 1999, η προσφεύγουσα δεν κατέβαλλε ούτε μίσθωμα ούτε φόρο στον Δήμο Βρυξελλών. Η κατάσταση αυτή έληξε τον Αύγουστο του 2011, όταν αποσυναρμολογήθηκαν οι τελευταίες πινακίδες του παραρτήματος 10.

9 Στις 19 Απριλίου 2011 η παρεμβαίνουσα, Clear Channel Belgium, υπέβαλε καταγγελία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την οποία υποστήριζε ότι, συνεχίζοντας την εκμετάλλευση ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 μετά την προβλεπόμενη ημερομηνία απομακρύνσεώς τους χωρίς να καταβάλλει μίσθωμα ή φόρο στον Δήμο Βρυξελλών, η προσφεύγουσα είχε λάβει κρατική ενίσχυση ασύμβατη με την εσωτερική αγορά.

10 Στις 24 Μαρτίου 2015 η Επιτροπή κίνησε την επίσημη διαδικασία έρευνας βάσει του άρθρου 108 ΣΛΕΕ.

11 Με απόφαση της 29ης Απριλίου 2016, το cour d'appel de Bruxelles (εφετείο των Βρυξελλών, Βέλγιο) επικύρωσε την απόφαση που εξέδωσε στις 13 Δεκεμβρίου 2010 το tribunal de première instance francophone de Bruxelles (γαλλόφωνο πρωτοδικείο των Βρυξελλών, Βέλγιο), το οποίο είχε αποφανθεί ότι η προσφεύγουσα δεν είχε τηρήσει τις προθεσμίες απομακρύνσεως που προβλέπονται στο παράρτημα 10 σχετικά με τη χρήση ορισμένων πινακίδων που απαριθμούνται στο ίδιο παράρτημα, ότι ο Δήμος Βρυξελλών δεν της είχε παραχωρήσει ρητώς δικαίωμα «υποκατάστασης» των διαφημιστικών πινακίδων και ότι, ως εκ τούτου, είχε εκμεταλλευθεί χωρίς κανένα νόμιμο τίτλο ή δικαίωμα πολλές από αυτές τις πινακίδες σε κοινόχρηστους χώρους του Δήμου Βρυξελλών.

12 Στις 24 Ιουνίου 2019 η Επιτροπή περάτωσε την επίσημη διαδικασία έρευνας, εκδίδοντας την προσβαλλόμενη απόφαση. Τα άρθρα 1 και 2 έχουν ως εξής:

*«Άρθρο 1*

Η κρατική ενίσχυση υπέρ της [προσφεύγουσας], το ποσό της οποίας αντιστοιχεί στα μισθώματα και στους φόρους που δεν καταβλήθηκαν για τις διαφημιστικές πινακίδες που εγκαταστάθηκαν σύμφωνα με τη σύμβαση του 1984 εντός των ορίων του Δήμου Βρυξελλών και διατηρήθηκαν στη θέση τους και μετά την ημερομηνία αφαίρεσης που προβλέπεται στο παράρτημα 10 της σύμβασης του 1999, και η οποία χορηγήθηκε παράνομα το διάστημα από τις 15 Σεπτεμβρίου 2001 έως τις 21 Αυγούστου 2010 από το Βέλγιο κατά παράβαση του άρθρου 108 παράγραφος 3 [ΣΛΕΕ], δεν είναι συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά.

*Άρθρο 2*

1. Το Βέλγιο είναι υποχρεωμένο να ανακτήσει από τον δικαιούχο την ενίσχυση που αναφέρεται στο άρθρο 1.

[…]»

**Αιτήματα των διαδίκων**

13 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

– να ακυρώσει το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθόσον με αυτό διαπιστώνεται η ύπαρξη μη συμβατής προς την εσωτερική αγορά κρατικής ενισχύσεως υπέρ της, κατά την εφαρμογή της συμβάσεως του 1984, καθώς και τα άρθρα 2 έως 4 αυτής, κατά το μέρος που διατάσσουν την ανάκτηση της ενισχύσεως από αυτήν, εκ μέρους του Βασιλείου του Βελγίου·

– να καταδικάσει την Επιτροπή και την παρεμβαίνουσα στα δικαστικά έξοδα.

14 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

– να απορρίψει την προσφυγή·

– να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

15 Η παρεμβαίνουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή.

**Σκεπτικό**

16 Προς στήριξη της προσφυγής, η προσφεύγουσα προβάλλει τέσσερις λόγους ακυρώσεως. Στο πλαίσιο του πρώτου λόγου, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως και σε νομικό σφάλμα, εκτιμώντας ότι η εκμετάλλευση ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς τους συνιστούσε πλεονέκτημα. Με τον δεύτερο έως τον τέταρτο λόγο, οι οποίοι προβάλλονται επικουρικώς, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η υποτιθέμενη κρατική ενίσχυση είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για

την παροχή δημόσιας υπηρεσίας (ΕΕ 2012, C 8, σ. 15) και την απόφαση 2012/21/ΕΕ της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2011, για την εφαρμογή του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ 2012, L 7, σ. 3) (δεύτερος λόγος ακυρώσεως), ότι η Επιτροπή παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως όσον αφορά τον υπολογισμό του προς ανάκτηση ποσού (τρίτος λόγος ακυρώσεως) και ότι η κρατική ενίσχυση που διαπιστώθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση έχει σε κάθε περίπτωση παραγραφεί (τέταρτος λόγος ακυρώσεως).

***Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως και νομικό σφάλμα, εκτιμώντας ότι η εκμετάλλευση από την προσφεύγουσα ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς τους αποτελούσε πλεονέκτημα***

17 Με τον πρώτο λόγο ακυρώσεως, ο οποίος διαιρείται σε τρία σκέλη, η προσφεύγουσα αμφισβητεί, κατ' ουσίαν, την ανάλυση που διενήργησε η Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις 82 έως 96 της προσβαλλομένης αποφάσεως σχετικά με την έννοια του «οικονομικού πλεονεκτήματος» κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Με το πρώτο σκέλος, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή κακώς δεν έλαβε υπόψη τον μηχανισμό αντισταθμίσεως που εφάρμοσε ο Δήμος Βρυξελλών προκειμένου να τηρήσει την οικονομική ισορροπία της συμβάσεως του 1984 (στο εξής: μηχανισμός αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984). Με το δεύτερο σκέλος, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή υιοθέτησε ένα εσφαλμένο αντίστροφο σενάριο θεωρώντας ότι έπρεπε να είχαν εισπραχθεί μισθώματα και φόροι για τις πινακίδες του παραρτήματος 10 που διατηρήθηκαν πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς τους. Με το τρίτο σκέλος, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή εσφαλμένως χαρακτήρισε τη σύμβαση του 1984 ως «αμιγώς εμπορική» και, ως εκ τούτου, αρνήθηκε να εφαρμόσει τα κριτήρια της νομολογίας που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415).

*Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου ακυρώσεως με το οποίο προβάλλεται ότι η Επιτροπή κακώς δεν έλαβε υπόψη τον μηχανισμό αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984*

18 Στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, πρώτον, η Επιτροπή, κρίνοντας ότι δεν είχε σημασία ο μηχανισμός αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984, δεν έλαβε υπόψη της τα από νομική και πρακτική άποψη κρατούντα όσον αφορά τις μακροχρόνιες συμβάσεις κοινής ωφελείας στο Βέλγιο, δεύτερον, ότι ο εν λόγω μηχανισμός αντισταθμίσεως, ο οποίος στηρίζεται στην υποχρέωση του Δήμου Βρυξελλών να διατηρήσει την οικονομική ισορροπία της συμβάσεως του 1984, αποκλείει κατ' ανάγκην τη χορήγηση πλεονεκτήματος στην προσφεύγουσα, τρίτον, ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε νομικό σφάλμα επικαλούμενη την απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2016, Orange κατά Επιτροπής (C-211/15 P, EU:C:2016:798), και τη νομολογία που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), χωρίς να λάβει υπόψη τον μηχανισμό αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984, τέταρτον, ότι η Επιτροπή, κρίνοντας ότι δεν είχε σημασία ο μηχανισμός αυτός για τον λόγο ότι η προσφεύγουσα συμφώνησε «με δική της πρωτοβουλία» να απομακρύνει ορισμένες πινακίδες του παραρτήματος 10 κατόπιν αιτήματος του Δήμου Βρυξελλών, παρέβλεψε τον αντικειμενικό χαρακτήρα της έννοιας της «κρατικής ενισχύσεως» και, πέμπτον, ότι από την απουσία συμπληρωματικών εγγράφων που να συνοδεύουν τον μηχανισμό αντισταθμίσεως της συμβάσεως

του 1984 δεν μπορεί να συναχθεί ότι ο Δήμος Βρυξελλών δεν ενήργησε ως επιχειρηματίας σε συνθήκες οικονομίας της αγοράς ούτε να αποδειχθεί η ύπαρξη πλεονεκτήματος δεδομένου ότι ούτε ο νόμος ούτε η σύμβαση προέβλεπαν την προηγούμενη κατάρτιση επισήμου εγγράφου για τον μηχανισμό αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984.

19 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

20 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο χαρακτηρισμός ενός μέτρου ως «κρατικής ενισχύσεως», κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, προϋποθέτει τη συνδρομή τεσσάρων προϋποθέσεων, ήτοι την ύπαρξη παρεμβάσεως εκ μέρους του κράτους ή με κρατικούς πόρους, ότι η παρέμβαση αυτή είναι ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, να παρέχει επιλεκτικό πλεονέκτημα στον αποδέκτη της και να νοθεύει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό. Επιπλέον, το πλεονέκτημα αυτό πρέπει να μπορεί να καταλογισθεί στο κράτος (βλ. απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2022, Επιτροπή κατά European Food κ.λπ., C-638/19 P, EU:C:2022:50, σκέψη 121 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

21 Όσον αφορά τον όρο «ενίσχυση», προκύπτει από τη νομολογία ότι καλύπτει όχι μόνο θετικές παροχές, όπως είναι οι επιδοτήσεις, τα δάνεια ή η απόκτηση μεριδίων συμμετοχής στο κεφάλαιο επιχειρήσεων, αλλά και παρεμβάσεις οι οποίες, υπό διάφορες μορφές, ελαφρύνουν τις επιβαρύνσεις που κανονικώς βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχειρήσεως και οι οποίες, ως εκ τούτου, χωρίς να αποτελούν επιδοτήσεις υπό στενή έννοια, είναι της ίδιας φύσεως και έχουν τα ίδια αποτελέσματα (βλ. απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2014, Ελλάδα κατά Επιτροπής, T-425/11, EU:T:2014:768, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

22 Συνεπώς, έχει κριθεί ότι μέτρο με το οποίο οι δημόσιες αρχές παρέχουν σε ορισμένες επιχειρήσεις φορολογική απαλλαγή η οποία, μολονότι δεν συνεπάγεται μεταβίβαση κρατικών πόρων, περιάγει τις δικαιούχους επιχειρήσεις σε ευνοϊκότερη οικονομική κατάσταση σε σχέση με τους λοιπούς φορολογουμένους, συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (πρβλ. απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2014, Ελλάδα κατά Επιτροπής, T-425/11, EU:T:2014:768, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

23 Κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το πλεονέκτημα είναι ένα οικονομικό όφελος το οποίο μια επιχείρηση δεν θα είχε αποκομίσει υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς, δηλαδή χωρίς την κρατική παρέμβαση (πρβλ. απόφαση της 29ης Απριλίου 1999, Ισπανία κατά Επιτροπής, C-342/96, EU:C:1999:210, σκέψη 41).

24 Εξάλλου, η έννοια του όρου «πλεονέκτημα», που είναι σύμφυτη με τον χαρακτηρισμό ενός μέτρου ως κρατικής ενισχύσεως, έχει αντικειμενικό χαρακτήρα, ανεξαρτήτως της αιτιολογίας που παραθέτει η αρχή που θεσπίζει το μέτρο περί του οποίου πρόκειται. Επομένως, η φύση των σκοπών που επιδιώκονται με τα κρατικά μέτρα και η δικαιολόγησή τους ουδεμία επιρροή ασκούν επί του χαρακτηρισμού τους ως κρατικών ενισχύσεων. Πράγματι, το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ δεν διακρίνει αναλόγως των αιτιών ή των σκοπών των κρατικών παρεμβάσεων, αλλά τις ορίζει σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά τους (βλ. απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2022, Επιτροπή κατά European Food κ.λπ., C-638/19 P, EU:C:2022:50, σκέψη 122 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

25 Όσον αφορά τον μηχανισμό αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984, διαπιστώνεται καταρχάς ότι το γεγονός ότι η διατήρηση και η εκμετάλλευση ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεως είχαν ως σκοπό να αντισταθμίσουν το υποθετικό μειονέκτημα που θα αντιμετώπιζε η προσφεύγουσα λόγω της

πρόωρης απομακρύνσεως ορισμένου αριθμού πινακίδων του παραρτήματος 10, την οποία φέρεται ότι επέβαλε ο Δήμος Βρυξελλών, και ότι ο εν λόγω μηχανισμός αντισταθμίσεως ήταν από πρακτική και νομική άποψη σύμφωνος με τα κρατούντα όσον αφορά τις μακροχρόνιες συμβάσεις κοινής ωφελείας στο Βέλγιο, δεν συνεπάγεται ότι ο εν λόγω μηχανισμός δεν μπορούσε να συνιστά κρατική ενίσχυση.

26 Πράγματι, όπως προκύπτει από τη μνημονευόμενη στη σκέψη 24 νομολογία, η έννοια της «κρατικής ενισχύσεως» αποτελεί αντικειμενική νομική έννοια που ορίζεται άμεσα από το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το οποίο δεν διακρίνει αναλόγως των αιτιών ή των σκοπών των κρατικών παρεμβάσεων, αλλά τις ορίζει σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά τους. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι ο σκοπός του κρατικού μέτρου ήταν η διατήρηση της οικονομικής ισορροπίας της συμβάσεως του 1984 ή ότι ο σκοπός αυτός ήταν σύμφωνος με τις αρχές του εθνικού δικαίου δεν επιτρέπει να αποκλειστεί ab initio ο χαρακτηρισμός του συγκεκριμένου μέτρου ως «κρατικής ενισχύσεως».

27 Το ίδιο ισχύει και όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή, κρίνοντας ότι δεν είχε σημασία ο μηχανισμός αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984, για τον λόγο ότι η προσφεύγουσα συμφώνησε «με δική της πρωτοβουλία» να απομακρύνει ορισμένες πινακίδες του παραρτήματος 10 κατόπιν αιτήματος του Δήμου Βρυξελλών, δεν έλαβε υπόψη τον αντικειμενικό χαρακτήρα της έννοιας της «κρατικής ενισχύσεως».

28 Δεύτερον, επισημαίνεται ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η συνέχιση της εκμεταλλεύσεως ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς τους, χωρίς την καταβολή μισθώματος ή φόρου στον Δήμο Βρυξελλών, συνεπάγεται ελάφρυνση των επιβαρύνσεων αυτών που θα βάρυναν τον προϋπολογισμό της.

29 Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι, μετά τη σύναψη της συμβάσεως του 1999, η προσφεύγουσα μπορούσε να εγκαταστήσει και να εκμεταλλευθεί είδη αστικού εξοπλισμού στην εδαφική περιφέρεια του Δήμου Βρυξελλών μόνον υπό τους όρους που προβλέπει η σύμβαση αυτή, σύμφωνα με τους οποίους έπρεπε να καταβάλλει μίσθωμα και φόρους. Σύμφωνα με το παράρτημα 10, κατά παρέκκλιση από τις ρήτρες της συμβάσεως του 1999, οι πινακίδες του εν λόγω παραρτήματος μπορούσαν να συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται από την προσφεύγουσα υπό τους όρους που προβλέπονταν στη σύμβαση του 1984, δηλαδή χωρίς την καταβολή μισθώματος ή φόρου, αλλά μόνο εντός των προθεσμιών απομακρύνσεως που προβλέπονται στο ίδιο παράρτημα. Μετά τις ημερομηνίες αυτές, οι εν λόγω πινακίδες έπρεπε να αντικατασταθούν από νέες βάσει της συμβάσεως του 1999 και ως εκ τούτου να υπόκεινται στην υποχρέωση καταβολής φόρων και μισθωμάτων.

30 Επομένως, το γεγονός της συνεχίσεως της εκμεταλλεύσεως ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 υπό τους όρους που καθορίζονται στη σύμβαση του 1984 και μετά τις προθεσμίες που προβλέπονται στο ίδιο παράρτημα έδωσε στην προσφεύγουσα τη δυνατότητα να αποφύγει την εγκατάσταση και την εκμετάλλευση νέων πινακίδων βάσει της συμβάσεως του 1999 και, κατά συνέπεια, την καταβολή των οφειλόμενων μισθωμάτων και φόρων, σύμφωνα με την τελευταία σύμβαση. Επιπλέον, από την αιτιολογική σκέψη 49 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η εκμετάλλευση ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 δεν μπορούσε να συνεχιστεί πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς τους χωρίς να το επιτρέψει ο Δήμος Βρυξελλών.

31 Εξάλλου, διαπιστώνεται συναφώς ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 11 ανωτέρω, με την απόφαση της 29ης Απριλίου 2016, το cour d'appel de Bruxelles (εφετείο των Βρυξελλών) έκρινε ότι η προσφεύγουσα δεν είχε τηρήσει τις προθεσμίες απομακρύνσεως που προβλέπονται στο παράρτημα 10 όσον αφορά ορισμένες πινακίδες που απαριθμούνται στο ίδιο παράρτημα, ότι ο Δήμος Βρυξελλών δεν της είχε παραχωρήσει ρητώς δικαίωμα «υποκατάστασης» των διαφημιστικών πινακίδων και ότι, ως εκ τούτου, η προσφεύγουσα είχε εκμεταλλευθεί χωρίς κανένα νόμιμο τίτλο ή δικαίωμα πολλές από αυτές τις πινακίδες σε κοινόχρηστους χώρους του Δήμου Βρυξελλών.

32 Βεβαίως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η απόφαση της 29ης Απριλίου 2016 του cour d'appel de Bruxelles (εφετείου των Βρυξελλών) δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, καθόσον ο Δήμος Βρυξελλών δεν ήταν διάδικος στην υπόθεση αυτή και ότι, ως εκ τούτου, δεν ήταν σε θέση να επιβεβαιώσει ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου την ύπαρξη του μηχανισμού αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984.

33 Ωστόσο, αυτό το επιχείρημα δεν μπορεί να ευδοκιμήσει. Πράγματι, όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή, χωρίς να αντικρούεται από την προσφεύγουσα, από την απόφαση του cour d'appel de Bruxelles (εφετείου των Βρυξελλών) της 29ης Απριλίου 2016 προκύπτει ότι ο Δήμος Βρυξελλών κλήθηκε να συμμετάσχει στη δίκη και είχε τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του. Εξάλλου, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, στο πλαίσιο της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας, ο Δήμος Βρυξελλών δεν αμφισβήτησε τα αποτελέσματα της αποφάσεως αυτής.

34 Τρίτον, εσφαλμένως υποστηρίζει η προσφεύγουσα ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να στηριχθεί, στις αιτιολογικές σκέψεις 87 έως 89 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στις σκέψεις 41 έως 44 της αποφάσεως της 26ης Φεβρουαρίου 2015, Orange κατά Επιτροπής (T-385/12, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:117), λόγω του ότι οι κρίσεις του Γενικού Δικαστηρίου αφορούσαν ειδικά τα πραγματικά περιστατικά της συγκεκριμένης υποθέσεως.

35 Πράγματι, στη σκέψη 43 της αποφάσεως της 26ης Φεβρουαρίου 2015, Orange κατά Επιτροπής (T-385/12, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:117), κρίθηκε ότι μια κρατική παρέμβαση δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, μόνο κατά το μέρος που πρέπει να θεωρηθεί ως αντιστάθμιση που αποτελεί το αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες που παρέχουν οι επιχειρήσεις στις οποίες έχει ανατεθεί υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος για την εκπλήρωση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζει η νομολογία που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415). Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν είχε την πρόθεση να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής μιας τέτοιας εκτιμήσεως στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η συγκεκριμένη απόφαση. Επιπλέον, το επιχείρημα ότι, εν προκειμένω, θα ήταν αναγκαίο να ληφθεί υπόψη μια συμβατική ρύθμιση ερείδεται επί εσφαλμένης πραγματικής βάσεως, δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 31 ανωτέρω, με την απόφαση της 29ης Απριλίου 2016, το cour d'appel de Bruxelles (εφετείο των Βρυξελλών) έκρινε ότι ο Δήμος Βρυξελλών δεν είχε παραχωρήσει στην προσφεύγουσα ρητώς δικαίωμα «υποκατάστασης» των διαφημιστικών πινακίδων.

36 Το συμπέρασμα αυτό δεν μπορεί να κλονιστεί από το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η σύγκριση με τη νομολογία που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), είναι αλυσιτελής, δεδομένου ότι η ίδια δεν ήταν υπόχρεη να καταβάλλει φόρους και μισθώματα και ότι δεν μπορούσε να τεθεί ζήτημα μεταβιβάσεως κρατικών πόρων. Πράγματι, στις αιτιολογικές

σκέψεις 87 έως 89 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή αναφέρθηκε στη νομολογία που απορρέει από την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), όσον αφορά τη δημιουργία πλεονεκτήματος και όχι στο πλαίσιο της εξετάσεως μεταβιβάσεως κρατικών πόρων. Εξάλλου, στο πλαίσιο του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου ακυρώσεως, η ίδια η προσφεύγουσα επικαλείται τη νομολογία αυτή, υποστηρίζοντας ότι οι προϋποθέσεις που θέτει εφαρμόζονται εν προκειμένω.

37 Τέταρτον, όσον αφορά την αμφισβήτηση από την προσφεύγουσα του συμπεράσματος της Επιτροπής στις αιτιολογικές σκέψεις 94 και 95 της προσβαλλομένης αποφάσεως, κατά το οποίο ο μηχανισμός αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984 δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως συνήθης συμπεριφορά επιχειρηματία σε συνθήκες οικονομίας αγοράς, πρέπει, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η συμπεριφορά του Δήμου Βρυξελλών στην προκειμένη περίπτωση μπορεί να εξεταστεί, να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία, για να διαπιστωθεί αν ένα κρατικό μέτρο συνιστά ενίσχυση, πρέπει να εκτιμηθεί εάν, υπό παρόμοιες περιστάσεις, μια επιχείρηση που ενεργεί υπό συνθήκες οικονομίας της αγοράς και έχει μέγεθος συγκρίσιμο προς το μέγεθος των οργανισμών του δημόσιου τομέα θα μπορούσε να οδηγηθεί στη λήψη παρόμοιας αποφάσεως, δηλαδή, στην προκειμένη περίπτωση, στην αποκατάσταση με παρόμοιο τρόπο της ζημίας που φέρεται να προκλήθηκε σε αντισυμβαλλόμενο κατά την εκπλήρωση των συμβατικών του υποχρεώσεων (πρβλ. απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2018, Ryanair και Airport Marketing Services κατά Επιτροπής T-165/15, EU:T:2018:953, σκέψη 140). Επιπλέον, είναι αναγκαίο να καθίσταται σαφές από αντικειμενικά και επαληθεύσιμα στοιχεία ότι το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος είχε λάβει, πριν ή συγχρόνως με τη χορήγηση του οικονομικού πλεονεκτήματος, την απόφαση να αποκαταστήσει, με το μέτρο που πράγματι έλαβε, τη ζημία που φέρεται να προκλήθηκε σε αντισυμβαλλόμενο κατά την εκπλήρωση των συμβατικών του υποχρεώσεων (πρβλ. απόφαση της 5ης Ιουνίου 2012, Επιτροπή κατά EDF, C-124/10 P, EU:C:2012:318, σκέψεις 82 και 83).

38 Συναφώς, κατά πρώτον, υπενθυμίζεται ότι δεν προσκομίστηκαν ενώπιον της Επιτροπής αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει η ύπαρξη αναλύσεως εκ μέρους του Δήμου Βρυξελλών του πραγματικού διαφυγόντος κέρδους της προσφεύγουσας που συνδέεται με την πρόωρη αφαίρεση ορισμένων διαφημιστικών πινακίδων που απαριθμούνται στο παράρτημα 10, το οποίο υποτίθεται ότι αντισταθμίζει ο μηχανισμός αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984, καθώς και του οφέλους που θα προέκυπτε από τη διατήρηση άλλων πινακίδων που απαριθμούνται στο ίδιο παράρτημα.

39 Κατά δεύτερον, από κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν προκύπτει ότι ο Δήμος Βρυξελλών παρακολουθούσε την εφαρμογή του μηχανισμού αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984. Υπό την έννοια αυτή, εξάλλου, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εξετάσεως ενώπιον της Επιτροπής, οι βελγικές αρχές επισήμαναν ότι υπήρξε ανισορροπία μεταξύ του αριθμού των πινακίδων του παραρτήματος 10 και του αριθμού των πινακίδων που διατηρήθηκαν και μετά την ημερομηνία απομακρύνσεώς τους την οποία προέβλεπε το ίδιο παράρτημα, και ότι η προβαλλόμενη αντιστάθμιση που πραγματοποιήθηκε από τον μηχανισμό αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984 είχε υπερβεί το υποτιθέμενο μειονέκτημα εις βάρος της προσφεύγουσας (αιτιολογικές σκέψεις 85 και 89 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

40 Κατά τρίτον, όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι από την απουσία συμπληρωματικών εγγράφων που συνοδεύουν τον μηχανισμό αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984 δεν μπορεί να συναχθεί ότι ο Δήμος Βρυξελλών δεν συμπεριφέρθηκε ως επιχειρηματίας σε συνθήκες οικονομίας αγοράς ούτε να καταδειχθεί η ύπαρξη πλεονεκτήματος, δεδομένου ότι μια τέτοια απουσία είναι συνήθης στις συμβάσεις αυτού του είδους και ότι δεν προβλέπεται ούτε από τον νόμο ούτε από τη σύμβαση η προηγούμενη κατάρτιση επίσημου εγγράφου για τον

μηχανισμό αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984, αρκεί να υπομνησθεί ότι, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 31, με την απόφαση της 29ης Απριλίου 2016, το cour d'appel de Bruxelles (εφετείο των Βρυξελλών) έκρινε ότι η προσφεύγουσα δεν είχε τηρήσει τις προθεσμίες απομακρύνσεως που προβλέπονται στο παράρτημα 10 όσον αφορά ορισμένες πινακίδες που απαριθμούνται στο ίδιο παράρτημα, ότι ο Δήμος Βρυξελλών δεν της είχε παραχωρήσει ρητώς δικαίωμα «υποκατάστασης» των διαφημιστικών πινακίδων και ότι, ως εκ τούτου, η προσφεύγουσα είχε εκμεταλλευθεί χωρίς κανένα τίτλο ή δικαίωμα πολλές από αυτές τις πινακίδες σε κοινόχρηστους χώρους του Δήμου Βρυξελλών.

41 Εξάλλου, και σε κάθε περίπτωση, πρέπει να σημειωθεί, όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή, αφενός, ότι ανεξάρτητα από το αν ήταν αναγκαία ή όχι η τήρηση έγγραφου τύπου για τον μηχανισμό αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984, σύμφωνα με το βελγικό δίκαιο ή τη σύμβαση αυτή, ο εν λόγω μηχανισμός αντισταθμίσεως δεν απάλλασσε την εθνική διοίκηση από τη διενέργεια αναλύσεως της υπάρξεως και της εκτάσεως της ενδεχόμενης ζημίας την οποία θα υφίστατο η προσφεύγουσα λόγω της πρόωρης απομακρύνσεως ορισμένων πινακίδων που απαριθμούνται στο παράρτημα 10 και την οποία επρόκειτο να αντισταθμίσει ο μηχανισμός αυτός με σκοπό τη διατήρηση της οικονομικής ισορροπίας της συμβάσεως του 1984, τούτο δε πριν από την εφαρμογή του εν λόγω μηχανισμού. Πράγματι, μια τέτοια ανάλυση ήταν αναγκαία για να εξακριβωθεί αν το μέτρο της εθνικής διοικήσεως ήταν σύμφωνο με τις απαιτήσεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως εκείνες που απορρέουν από το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

42 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή ορθώς έκρινε ότι η διατήρηση και η εκμετάλλευση από την προσφεύγουσα ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 πέραν της προβλεπόμενης στο εν λόγω παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς τους συνιστούσε οικονομικό πλεονέκτημα κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, ακόμη και αν η διατήρηση αυτή αποτελούσε μηχανισμό αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984.

43 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως.

*Επί του δεύτερου σκέλους του πρώτου λόγου ακυρώσεως με το οποίο προβάλλεται ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως και σε νομικό σφάλμα, εκτιμώντας ότι η προσφεύγουσα είχε επωφεληθεί από εξοικονόμηση μισθωμάτων και φόρων η οποία συνιστούσε πλεονέκτημα*

44 Με το σκέλος αυτό του πρώτου λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα αμφισβητεί, κατ' ουσίαν, την αιτιολογική σκέψη 132 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στην οποία η Επιτροπή θεώρησε ότι ο υπολογισμός του ποσού της μη συμβατής ενισχύσεως έπρεπε να πραγματοποιηθεί για κάθε πινακίδα του παραρτήματος 10 που διατηρήθηκε στη θέση της πέραν της προθεσμίας που προβλέπεται στο ίδιο παράρτημα και μετά τις 15 Σεπτεμβρίου 2001, λαμβανομένων υπόψη των μισθωμάτων που οφείλονταν βάσει της συμβάσεως του 1999 και των γενικής εφαρμογής φόρων για τις διαφημιστικές πινακίδες που ίσχυαν μεταξύ της ημερομηνίας απομακρύνσεως που προβλέπεται στο παράρτημα 10 (εάν η ημερομηνία αυτή είναι μεταγενέστερη της 15ης Σεπτεμβρίου 2001) ή της 15ης Σεπτεμβρίου 2001 (εάν η ημερομηνία αυτή είναι προγενέστερη της 15ης Σεπτεμβρίου 2001) και της ημερομηνίας κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η απομάκρυνση. Ως προς το τελευταίο αυτό ζήτημα, η Επιτροπή ανέφερε ότι ο υπολογισμός έπρεπε να πραγματοποιηθεί βάσει των άρθρων 3 έως 5 του φορολογικού κανονισμού του Δήμου Βρυξελλών της 17ης Οκτωβρίου 2001, των άρθρων 4 έως 7 του φορολογικού κανονισμού του Δήμου Βρυξελλών της 18ης Δεκεμβρίου 2006 και των άρθρων 4

έως 6 των φορολογικών κανονισμών του Δήμου Βρυξελλών της 17ης Δεκεμβρίου 2007, της 15ης Δεκεμβρίου 2008, της 9ης Νοεμβρίου 2009, της 20ής Δεκεμβρίου 2010 και της 5ης Δεκεμβρίου 2011.

– *Επί της αιτιάσεως σχετικά με τα ανείσπρακτα μισθώματα*

45 Όσον αφορά τα ανείσπρακτα μισθώματα, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, δεδομένου ότι ο μηχανισμός αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984 θεσπίστηκε από τον Δήμο Βρυξελλών προκειμένου να διατηρηθεί η οικονομική ισορροπία της συμβάσεως αυτής, οι πινακίδες του παραρτήματος 10 που διατηρήθηκαν πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς τους ενέπιπταν στους όρους της εν λόγω συμβάσεως. Ωστόσο, δεδομένου ότι η σύμβαση του 1984 δεν προέβλεπε κανένα μίσθωμα, δικαίωμα χρήσεως ή τέλος, δεν υπήρχε διαφυγόν κέρδος του Δήμου Βρυξελλών όσον αφορά τα μισθώματα.

46 Στις παρατηρήσεις της επί του υπομνήματος παρεμβάσεως, η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι ο Δήμος Βρυξελλών θα μπορούσε να απαιτήσει οποιοδήποτε ποσό για τη χρήση των κοινόχρηστων χώρων, το μόνο εφαρμοστέο νομικό καθεστώς θα ήταν ο φορολογικός κανονισμός της 17ης Οκτωβρίου 2001, ο οποίος διέπει, μεταξύ άλλων, την κατάσταση των ειδών αστικού εξοπλισμού που τοποθετούνται για εμπορικούς σκοπούς άνευ αδείας στο δημόσιο οδικό δίκτυο. Ως εκ τούτου, κάθε πινακίδα του παραρτήματος 10 που διατηρήθηκε πέραν της προθεσμίας που προβλέπεται στο ίδιο παράρτημα δεν θα οφειλόταν μίσθωμα, αλλά μάλλον ετήσιο τέλος για τη χρήση των κοινόχρηστων χώρων του οποίου το ποσό είναι αμελητέο (223,20 ευρώ ανά πινακίδα).

47 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

48 Συναφώς, υπενθυμίζεται, όπως αναφέρεται στις σκέψεις 29 και 30 ανωτέρω, ότι, μετά την έναρξη ισχύος της συμβάσεως του 1999, η προσφεύγουσα μπορούσε να εγκαταστήσει και να εκμεταλλευθεί στην εδαφική περιφέρεια του Δήμου Βρυξελλών είδη αστικού εξοπλισμού, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για διαφημιστικούς σκοπούς, μόνον υπό τους όρους που προβλέπονται στην εν λόγω σύμβαση, σύμφωνα με τους οποίους έπρεπε να καταβάλλει μισθώματα και φόρους.

49 Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία που μνημονεύεται στη σκέψη 22 ανωτέρω, δεδομένου ότι ένας από τους όρους που προβλέπει η σύμβαση του 1999 ήταν η καταβολή μισθωμάτων, η Επιτροπή ορθώς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η εκμετάλλευση από την προσφεύγουσα ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς τους, χωρίς την καταβολή μισθωμάτων στον Δήμο Βρυξελλών, συνιστούσε χορήγηση πλεονεκτήματος με κρατικούς πόρους κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

50 Η αιτίαση αυτή είναι επομένως απορριπτέα ως αβάσιμη.

– *Επί της αιτιάσεως που αφορά ανείσπρακτους φόρους*

51 Όσον αφορά τους ανείσπρακτους φόρους, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή καθόρισε εσφαλμένα το σύστημα αναφοράς. Στο πλαίσιο αυτό, η προσφεύγουσα προβάλλει διάφορα επιχειρήματα. Πρώτον, υποστηρίζει ότι, ελλείψει ενιαίου φορολογικού συστήματος στην εθνική επικράτεια ή ακόμη και στην Περιφέρεια Βρυξελλών-Πρωτεύουσας, οι φορολογικοί κανονισμοί

που εξέδωσε ο Δήμος Βρυξελλών δεν μπορούσαν να αποτελέσουν σύστημα αναφοράς. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι η προσφεύγουσα δεν υποχρεώθηκε να καταβάλει φόρους επί των ειδών αστικού εξοπλισμού που εκμεταλλευόταν για διαφημιστικούς σκοπούς στην εδαφική περιφέρεια του Δήμου Βρυξελλών θα συνιστούσε χορήγηση πλεονεκτήματος μόνο εάν μπορούσε να αποδειχθεί ότι, σε όλους τους άλλους δήμους του Βελγίου, στους οποίους η παρεμβαίνουσα εκμεταλλευόταν είδη αστικού εξοπλισμού για διαφημιστικούς σκοπούς, κατέβαλλε φόρο επί των ειδών αυτών που καθοριζόταν με τον ίδιο συντελεστή και επιβάρυνε όλα τα είδη αστικού εξοπλισμού που εκμεταλλευόταν για διαφημιστικούς σκοπούς. Δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι οι συμβάσεις του 1984 και του 1999 δεν υπόκεινται στον φορολογικό κανονισμό της 17ης Οκτωβρίου 2001. Συναφώς, η προσφεύγουσα επικαλείται δύο αποφάσεις της 4ης Νοεμβρίου 2016 του tribunal de première instance francophone de Bruxelles (γαλλόφωνου πρωτοδικείου των Βρυξελλών) που έκριναν ότι δεν ήταν υπόχρεη για την καταβολή δημοτικών φόρων επί των διαφημίσεων όσον αφορά τη σύμβαση του 1999. Τρίτον, υποστηρίζει ότι στις συμβάσεις του 1984 και του 1999 εφαρμοζόταν η αρχή της μεταβλητότητας.

52 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

53 Πρώτον, όσον αφορά την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας σχετικά με το σύστημα αναφοράς που πρέπει να χρησιμοποιηθεί στην υπό κρίση υπόθεση, επισημαίνεται ότι, αν θεωρηθεί ότι αυτή αφορά τον επιλεκτικό χαρακτήρα του μέτρου, πρέπει να απορριφθεί, δεδομένου ότι, εφόσον πρόκειται για ατομικό μέτρο, όπως εν προκειμένω, τεκμαίρεται η επιλεκτικότητα του οικονομικού πλεονεκτήματος (πρβλ. απόφαση της 4ης Ιουνίου 2015, Επιτροπή κατά MOL, C-15/14 P, EU:C:2015:362, σκέψη 60).

54 Εν πάση περιπτώσει, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως χρησιμοποιώντας τους φορολογικούς κανονισμούς του Δήμου Βρυξελλών ως σύστημα αναφοράς, δεδομένου ότι, κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, οι βελγικές αρχές δεν αμφισβήτησαν ότι οι εν λόγω κανονισμοί αποτελούσαν το φορολογικό καθεστώς αναφοράς όσον αφορά τη φορολόγηση της εκμεταλλεύσεως διαφημιστικών πινακίδων στην εδαφική περιφέρεια του Δήμου Βρυξελλών.

55 Δεύτερον, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, η εκμετάλλευση ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα προθεσμίας υπόκειται στον φορολογικό κανονισμό της 17ης Οκτωβρίου 2001 και η μη καταβολή φόρων συνεπάγεται όντως ελάφρυνση του προϋπολογισμού της.

56 Πράγματι, από τις σχετικές διατάξεις των φορολογικών κανονισμών του Δήμου Βρυξελλών που μνημονεύονται στην προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι ο φορολογικός κανονισμός της 17ης Οκτωβρίου 2001 θέσπιζε για τα φορολογικά έτη 2002 έως 2006 φόρο επί των προσωρινών διαφημιστικών ανακοινώσεων εντός και επί των κοινόχρηστων χώρων. Ο ίδιος κανονισμός προέβλεπε απαλλαγή από τους φόρους για τις ανακοινώσεις του Δήμου Βρυξελλών ή των οργανισμών τους οποίους είχε συστήσει ή χρηματοδοτήσει ή οι οποίοι υπάγονταν σε αυτόν. Ο Δήμος Βρυξελλών εξέδωσε στη συνέχεια τον φορολογικό κανονισμό της 18ης Δεκεμβρίου 2006, ο οποίος προέβλεπε τον ίδιο φόρο και την ίδια απαλλαγή για το φορολογικό έτος 2007. Από το φορολογικό έτος 2008, ο Δήμος Βρυξελλών θέσπισε φόρο ειδικά για τις διαφημιστικές πινακίδες, σύμφωνα με τους φορολογικούς κανονισμούς της 17ης Δεκεμβρίου 2007, της 15ης Δεκεμβρίου 2008, της 9ης Νοεμβρίου 2009, της 20ής Δεκεμβρίου 2010 και της 5ης Δεκεμβρίου 2011.

57 Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει επίσης ότι, με τις από 20 Ιουνίου 2016 γραπτές παρατηρήσεις τους, σε απάντηση επί των ερωτημάτων που έθεσε η Επιτροπή με έγγραφο της 15ης Απριλίου 2016, οι βελγικές αρχές ανέφεραν ότι, αρχικά, ο Δήμος Βρυξελλών είχε θεωρήσει, δυνάμει της απαλλαγής από τους φόρους για τις ανακοινώσεις του Δήμου που προέβλεπε ο φορολογικός κανονισμός της 17ης Οκτωβρίου 2001, ότι τα είδη αστικού εξοπλισμού που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1999 και χρησιμοποιούνταν για διαφημιστικούς σκοπούς δεν φορολογούνται, δεδομένου ότι ανήκαν στον Δήμο Βρυξελλών. Ως εκ τούτου, δεν εισέπραξε τα ποσά που αντιστοιχούν σε αυτούς τους φόρους για τα φορολογικά έτη 2002 έως 2009.

58 Ωστόσο, όπως ανέφεραν οι βελγικές αρχές στις από 20 Φεβρουαρίου 2017 γραπτές παρατηρήσεις τους, σε απάντηση επί των συμπληρωματικών ερωτημάτων που τους απηύθυνε η Επιτροπή στις 14 Φεβρουαρίου 2017, ο Δήμος Βρυξελλών ουδέποτε εκμεταλλεύτηκε ο ίδιος τα είδη αστικού εξοπλισμού για διαφημιστικούς σκοπούς και μόνο τα είδη αστικού εξοπλισμού που ενέπιπταν στη σύμβαση του 1999 ανήκαν σε αυτόν.

59 Επιπλέον, οι βελγικές αρχές ανέφεραν ότι ο Δήμος Βρυξελλών είχε καταλήξει στη συνέχεια στο συμπέρασμα ότι η απαλλαγή από φόρους των ειδών αστικού εξοπλισμού που χρησιμοποιούνταν για διαφημιστικούς σκοπούς για τον λόγο και μόνον ότι ανήκαν στον Δήμο Βρυξελλών, ενώ αυτός δεν ήταν ο φορέας εκμεταλλεύσεως, ήταν πιθανό να δημιουργήσει ανισότητα έναντι των φορέων εκμεταλλεύσεως άλλων διαφημιστικών πινακίδων. Αποφάσισε να εισπράττει φόρους επί των ειδών αστικού εξοπλισμού που χρησιμοποιούνταν για διαφημιστικούς σκοπούς βάσει της συμβάσεως του 1999 και οι πρώτες πράξεις καταλογισμού φόρου εκδόθηκαν το 2011 και αφορούσαν το φορολογικό έτος 2009.

60 Ωστόσο, όλες αυτές οι περιστάσεις αποδεικνύουν ότι η απαλλαγή από τους φόρους που εφάρμοσε ο Δήμος Βρυξελλών όσον αφορά τις πινακίδες του παραρτήματος 10 που διατηρήθηκαν μετά την προβλεπόμενη στο ίδιο παράρτημα ημερομηνία απομακρύνσεώς τους ήταν συνέπεια της εφαρμογής στις πινακίδες αυτές της απαλλαγής από τους φόρους που προβλέπεται από τους φορολογικούς κανονισμούς για τις ανακοινώσεις του Δήμου Βρυξελλών, μολονότι αυτός δεν ήταν ούτε ο φορέας εκμεταλλεύσεως ούτε ο κύριος των εν λόγω πινακίδων.

61 Ως εκ τούτου, ορθώς η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι φορολογικοί κανονισμοί που εξέδωσε ο Δήμος Βρυξελλών από το 2001 θα έπρεπε να εφαρμόζονται στις πινακίδες του παραρτήματος 10 που διατηρούνται στη θέση τους και μετά την προβλεπόμενη ημερομηνία απομακρύνσεώς τους και ότι η απαλλαγή που εφάρμοσε ο Δήμος Βρυξελλών πριν από το φορολογικό έτος 2009 συνιστούσε παρέκκλιση από το σύστημα αναφοράς η οποία συνεπάγεται χορήγηση πλεονεκτήματος με κρατικούς πόρους εκ μέρους του Δήμου Βρυξελλών.

62 Πράγματι, όπως ανέφεραν οι ίδιες οι βελγικές αρχές, μολονότι μπορούσε όντως να δικαιολογηθεί η απαλλαγή από τους φόρους των ειδών αστικού εξοπλισμού που χρησιμοποιούνταν για διαφημιστικούς σκοπούς από τον Δήμο Βρυξελλών για τις δικές του ανάγκες ή τις ανάγκες των οργανισμών τους οποίους είχε συστήσει ή χρηματοδοτήσει ή οι οποίοι υπάγονταν σε αυτόν, ωστόσο, μια τέτοια απαλλαγή δεν ίσχυε όταν τα είδη αστικού εξοπλισμού χρησιμοποιούνταν για τους ίδιους σκοπούς από τρίτον και, ιδίως, από εμπορική εταιρία που δραστηριοποιείται στον τομέα της υπαίθριας διαφημίσεως.

63 Όσον αφορά τις δύο αποφάσεις της 4ης Νοεμβρίου 2016 που εξέδωσε το tribunal de première instance francophone de Bruxelles (γαλλόφωνο πρωτοδικείο των Βρυξελλών) με τις οποίες κρίθηκε ότι η προσφεύγουσα δεν ήταν υπόχρεη για την καταβολή δημοτικών φόρων επί των διαφημίσεων όσον αφορά τη σύμβαση του 1999, επισημαίνεται ότι αυτές δεν ασκούν επιρροή

όσον αφορά τον χαρακτηρισμό ως κρατικής ενισχύσεως της εκμεταλλεύσεως ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 και μετά την προβλεπόμενη στο ίδιο παράρτημα ημερομηνία απομακρύνσεώς τους. Πράγματι, όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 24 ανωτέρω, όσον αφορά τον χαρακτηρισμό ως κρατικής ενισχύσεως ενός κρατικού μέτρου, το άρθρο 107 ΣΛΕΕ δεν διακρίνει αναλόγως των αιτιών ή των σκοπών των κρατικών παρεμβάσεων, αλλά τις ορίζει σε συνάρτηση με τα αποτελέσματά τους. Εξάλλου, έχει κριθεί ότι ένα μέτρο με το οποίο οι δημόσιες αρχές παρέχουν σε ορισμένες επιχειρήσεις φορολογική απαλλαγή η οποία, μολονότι δεν συνεπάγεται μεταβίβαση κρατικών πόρων, περιάγει τις δικαιούχους επιχειρήσεις σε ευνοϊκότερη οικονομική κατάσταση σε σχέση με τους λοιπούς φορολογούμενους, συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (βλ. απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2014, Ελλάδα κατά Επιτροπής, T-425/11, EU:T:2014:768, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

64 Τρίτον, όσον αφορά τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας σχετικά με τη μεταβλητότητα των συμβάσεων του 1984 και του 1999 στην περίπτωση επιβολής των φόρων, επισημαίνεται, όπως ορθώς υποστηρίζει η Επιτροπή, ότι η αρχή της μεταβλητότητας δεν μπορεί να επιβάλει στον Δήμο Βρυξελλών να επανεξετάσει τη σύμβαση του 1984. Αυτή η σύμβαση προβλέπει ρητώς, στο άρθρο 7.2, ότι, σε περίπτωση τροποποιήσεως των όρων εκμεταλλεύσεως, συμπεριλαμβανομένων των νέων φορολογικών μέτρων, εναπόκειται στην προσφεύγουσα να ζητήσει την αναθεώρηση των όρων που καθορίζονται στη σύμβαση και όχι στον Δήμο Βρυξελλών να προβεί σε τέτοια αναθεώρηση αυτεπαγγέλτως. Ωστόσο, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι ζήτησε αναθεώρηση της συμβάσεως του 1984.

65 Λαμβανομένων υπόψη όλων των ανωτέρω, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως, εκτιμώντας ότι η προσφεύγουσα είχε επωφεληθεί από εξοικονόμηση μισθωμάτων και φόρων η οποία συνιστούσε χορήγηση πλεονεκτήματος. Επομένως, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

*Επί του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου ακυρώσεως με το οποίο προβάλλεται ότι οι συμβάσεις του 1984 και του 1999 δεν είναι «αμιγώς εμπορικές» και ότι στην παρούσα υπόθεση πληρούνταν οι προϋποθέσεις της νομολογίας που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415)*

66 Στο πλαίσιο του τρίτου σκέλους του πρώτου λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι, εν προκειμένω, οι συμβάσεις του 1984 και του 1999 δεν είναι «αμιγώς εμπορικές» και ότι ο μηχανισμός αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984 πληροί τις τέσσερις προϋποθέσεις της νομολογίας που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415). Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι της είχαν ανατεθεί σαφώς καθορισμένα καθήκοντα δημόσιας υπηρεσίας, ότι οι παράμετροι για τον υπολογισμό του εν λόγω μηχανισμού αντισταθμίσεως είχαν καθοριστεί εκ των προτέρων με αντικειμενικό και διαφανή τρόπο, ότι η αντιστάθμιση περιοριζόταν στο αναγκαίο μέτρο για την κάλυψη των δαπανών που συνδέονταν με την εκπλήρωση των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας και ότι οι συμβάσεις του 1984 και του 1999 της είχαν ανατεθεί βάσει ανοικτών, διαφανών και αμερόληπτων διαδικασιών διαγωνισμού.

67 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

68 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι, δεδομένου ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά μόνο τη διατήρηση ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς τους, η ανάλυση των προϋποθέσεων που θέτει η νομολογία που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και

Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), αφορά μόνο την εν λόγω διατήρηση και, ως εκ τούτου, το επιχείρημα της προσφεύγουσας σχετικά με τη σύμβαση του 1999 είναι αλυσιτελές.

69 Όσον αφορά τις προϋποθέσεις που θέτει η νομολογία που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με την εν λόγω νομολογία, μια κρατική παρέμβαση η οποία θεωρείται ως αντιστάθμιση που αποτελεί το αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες που παρέχουν οι επιχειρήσεις στις οποίες έχει ανατεθεί υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος για την εκπλήρωση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ με αποτέλεσμα οι εν λόγω επιχειρήσεις να μην επωφελούνται, στην πραγματικότητα, από οικονομικό πλεονέκτημα και, ως εκ τούτου, η εν λόγω παρέμβαση να μην έχει ως συνέπεια να περιέρχονται οι εν λόγω επιχειρήσεις σε ευνοϊκότερη θέση ως προς τον ανταγωνισμό σε σχέση με τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις.

70 Ωστόσο, προκειμένου, σε συγκεκριμένη περίπτωση, μια τέτοια αντιστάθμιση να μην μπορεί να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση, πρέπει να πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες τέσσερις προϋποθέσεις:

– πρώτον, η ωφελούμενη επιχείρηση να έχει πράγματι αναλάβει την εκπλήρωση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας και οι υποχρεώσεις αυτές να έχουν καθοριστεί με σαφήνεια·

– δεύτερον, οι παράμετροι βάσει των οποίων υπολογίζεται το ποσό της αντισταθμίσεως να έχουν εκ των προτέρων καθοριστεί με τρόπο αντικειμενικό και διαφανή·

– τρίτον, η αντιστάθμιση να μην υπερβαίνει το αναγκαίο ποσό για την κάλυψη του συνόλου ή μέρους των δαπανών που προκύπτουν από την εκπλήρωση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων καθώς και ενός ευλόγου κέρδους για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών·

– τέταρτον, όταν η επιλογή της επιχειρήσεως που έχει επιφορτιστεί με την εκπλήρωση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας δεν πραγματοποιείται στο πλαίσιο διαδικασίας διαγωνισμού, το επίπεδο της αναγκαίας αντισταθμίσεως να έχει καθοριστεί βάσει αναλύσεως του κόστους που βαρύνει για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών μια μέση επιχείρηση, με καλή διαχείριση και επαρκώς εξοπλισμένη με μεταφορικά μέσα προκειμένου να είναι σε θέση να ικανοποιήσει τις απαραίτητες απαιτήσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών εσόδων καθώς και ενός ευλόγου κέρδους για την εκπλήρωσή τους.

71 Από τη νομολογία που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), προκύπτει ότι με την πρώτη προϋπόθεση επιδιώκεται, κατ' ουσίαν, να προσδιοριστεί κατά πόσον, πρώτον, η δικαιούχος επιχείρηση ήταν πράγματι επιφορτισμένη με την εκπλήρωση υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας και, δεύτερον, κατά πόσον οι υποχρεώσεις αυτές είναι σαφώς καθορισμένες στο εθνικό δίκαιο. Με την εν λόγω προϋπόθεση επιδιώκεται σκοπός διαφάνειας και ασφάλειας δικαίου που απαιτεί τη συνδρομή ελάχιστων κριτηρίων σχετικών με την ύπαρξη μίας ή περισσοτέρων πράξεων δημόσιας εξουσίας που να καθορίζουν με επαρκή σαφήνεια τουλάχιστον τη φύση, τη διάρκεια και την εμβέλεια των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας τις οποίες υπέχουν οι

επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με την εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών (απόφαση της 20ής Δεκεμβρίου 2017, Comunidad Autónoma del País Vasco κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-66/16 P έως C-69/16 P, EU:C:2017:999, σκέψεις 72 και 73).

72 Εν προκειμένω, καταρχάς, υπενθυμίζεται ότι από κανένα έγγραφο που προσκόμισε η προσφεύγουσα δεν προκύπτει ότι οι βελγικές αρχές όρισαν ως υπηρεσία γενικού οικονομικού συμφέροντος την εγκατάσταση και την εκμετάλλευση ειδών αστικού εξοπλισμού, όπως αυτά που αποτελούν αντικείμενο της συμβάσεως του 1984. Δεύτερον, όπως προκύπτει από την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στις σκέψεις 31 έως 33 ανωτέρω, η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να επικαλεστεί ρητή άδεια του Δήμου Βρυξελλών για τη διατήρηση και την εκμετάλλευση ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 και μετά την προβλεπόμενη ημερομηνία απομακρύνσεώς τους. Επομένως, τονίζεται ότι δεν υπάρχει πράξη δημόσιας αρχής με την οποία να εντέλλεται η προσφεύγουσα να προβεί στην απομάκρυνση ορισμένων ειδών αστικού εξοπλισμού για την εκπλήρωση υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας.

73 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η σύμβαση του 1984 ήταν αμιγώς εμπορική, οπότε η πρώτη προϋπόθεση της νομολογίας που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), δεν πληρούται.

74 Κατά πάγια νομολογία, οι τέσσερις προϋποθέσεις της νομολογίας που διαμορφώθηκε με την απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003, Altmark Trans και Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, EU:C:2003:415), πρέπει να πληρούνται σωρευτικά, προκειμένου η αντιστάθμιση των επιβαλλόμενων υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας να μην μπορεί να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση (πρβλ. απόφαση της 1ης Μαρτίου 2017, Γαλλία κατά Επιτροπής, T-366/13, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2017:135, σκέψη 79 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Ως εκ τούτου, το γεγονός ότι μία εξ αυτών δεν πληρούται αρκεί για να συναχθεί το συμπέρασμα ότι υπάρχει πλεονέκτημα και ότι, επομένως, η επίμαχη αντιστάθμιση χαρακτηρίζεται ως ενίσχυση (απόφαση της 11ης Ιουλίου 2018, Buonotourist κατά Επιτροπής, T-185/15, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:430, σκέψη 132).

75 Από το σύνολο των ανωτέρω συνάγεται ότι το τρίτο σκέλος του πρώτου λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

76 Λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων αυτών, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως, θεωρώντας ότι η διατήρηση και η εκμετάλλευση ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς τους συνιστούσε χορήγηση πλεονεκτήματος και ότι ο πρώτος λόγος ακυρώσεως είναι αβάσιμος.

***Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι η υποτιθέμενη κρατική ενίσχυση είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής***

***σχετικά με το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας και την απόφαση 2012/21.***

77 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε νομικό σφάλμα και σε πλάνη εκτιμήσεως, καθόσον, ακόμη και αν υποτεθεί ότι ο μηχανισμός αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984 θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση, θα έπρεπε, λόγω των ευρειών εξουσιών έρευνας που της έχουν ανατεθεί, να διασφαλίσει πλήρως την εφαρμογή του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ.

78 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

79 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι, με τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως, η προσφεύγουσα επιχειρεί να αμφισβητήσει την ανάλυση της Επιτροπής σχετικά με το συμβατό της ενισχύσεως. Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι, αντίθετα προς ό,τι αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 126 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή όφειλε να εξετάσει αυτεπαγγέλτως τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ στο επίμαχο μέτρο και ότι, δεδομένου ότι δεν το έπραξε, υπέπεσε σε νομικό σφάλμα και πλάνη κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών.

80 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, όσον αφορά την εξέταση της συμβατότητας μιας ενισχύσεως με την εσωτερική αγορά, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να αμφισβητήσουν ελεύθερα τη σχετική προσωρινή συλλογιστική της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας έρευνας. Το κράτος μέλος και, σε μικρότερο βαθμό, τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι γενικά σε καλύτερη θέση για να διαπιστώσουν την ύπαρξη στόχου γενικού συμφέροντος ο οποίος επιδιώκεται με τη λήψη του επίμαχου μέτρου και ο οποίος θα καθιστά εφικτό να κηρυχθεί το μέτρο αυτό πλήρως ή εν μέρει συμβατό με την εσωτερική αγορά (πρβλ. απόφαση της 30ής Απριλίου 2019, UPF κατά Επιτροπής, T-747/17, EU:T:2019:271, σκέψη 128).

81 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι, όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική σκέψη 126 της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι βελγικές αρχές δεν διατύπωσαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας έρευνας κανένα επιχείρημα για να αποδείξουν ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση ίσχυε κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπει το άρθρο 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να προσάψει στην Επιτροπή ότι δεν εξέτασε αυτεπαγγέλτως τη συμβατότητα του μηχανισμού αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984 με το άρθρο αυτό.

82 Επομένως, συνάγεται το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή ορθώς θεώρησε ότι δεν μπορούσε να γίνει επίκληση της εξαιρέσεως του άρθρου 106, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ. Ως εκ τούτου, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

***Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι η Επιτροπή παραβίασε την υποχρέωση αιτιολογήσεως όσον αφορά τον υπολογισμό του προς ανάκτηση ποσού***

*Επί του πρώτου σκέλους του τρίτου λόγου ακυρώσεως με το οποίο προβάλλεται ότι η Επιτροπή δεν απαντά επαρκώς στα στοιχεία που επικαλέστηκαν τα μέρη, προδικάζει το ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως με το δελτίο Τύπου της και παραβαίνει τους εσωτερικούς διαδικαστικούς κανόνες της*

83 Στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους του τρίτου λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή παραβίασε την υποχρέωση αιτιολογήσεως, διότι υπολόγισε το ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως σε περίπου δύο εκατομμύρια ευρώ, το οποίο αντιστοιχούσε στο ποσό που

προέβαλε η παρεμβαίνουσα, παρά το γεγονός ότι η προσφεύγουσα απέδειξε, όπως και οι βελγικές αρχές, ότι οι εκτιμήσεις της τελευταίας δεν ήταν ορθές. Επιπλέον, κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή είχε προδικάσει το ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως στο δελτίο Τύπου της 24ης Ιουνίου 2019, χωρίς, ωστόσο, το ποσό αυτό να εμφανίζεται στην προσβαλλόμενη απόφαση. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή όφειλε να αιτιολογήσει την επιλογή να ακολουθήσει την πρόταση της παρεμβαίνουσας. Δεδομένου ότι δεν το έπραξε, αιτιολόγησε ελλιπώς την προσβαλλόμενη απόφαση και παρεξέκλινε από το δικό της εγχειρίδιο για τις διαδικασίες στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, κατά το οποίο η υποχρέωση αιτιολογήσεως πρέπει να είναι αυστηρότερη όσον αφορά τα σημεία διαφωνίας μεταξύ των μερών.

84 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

85 Επισημαίνεται ότι οι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας σχετικά με το γεγονός ότι η Επιτροπή υπολόγισε το ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως σε περίπου δύο εκατομμύρια ευρώ, αποδεχόμενη την εκτίμηση που υποστήριξε η παρεμβαίνουσα, βασίζονται σε εσφαλμένη ερμηνεία της προσβαλλομένης αποφάσεως.

86 Πράγματι, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η μνεία του ποσού των δύο εκατομμυρίων ευρώ περιλαμβάνεται στο πλαίσιο της παρουσιάσεως των εκτιμήσεων του ποσού της προς ανάκτηση ενισχύσεως που προέβαλαν η παρεμβαίνουσα και οι βελγικές αρχές και όχι στην αιτιολογία που παραθέτει η Επιτροπή για να στηρίξει την εκτίμησή της ως προς το ποσό αυτό.

87 Επιπλέον, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει με απόλυτη σαφήνεια ότι η Επιτροπή δεν έχει προσδιορίσει ποσοτικά την προς ανάκτηση ενίσχυση, αλλά έχει απλώς καθορίσει τη μέθοδο υπολογισμού του ποσού της. Πράγματι, στο πλαίσιο αυτό, ανέφερε ότι ο υπολογισμός έπρεπε να πραγματοποιηθεί για κάθε πινακίδα του παραρτήματος 10 που διατηρήθηκε στη θέση της πέραν της προβλεπόμενης ημερομηνίας απομακρύνσεώς της και μετά τις 15 Σεπτεμβρίου 2001, με βάση τα μισθώματα που οφείλονται δυνάμει της συμβάσεως του 1999 και τους φόρους που ίσχυαν γενικά για τις διαφημιστικές πινακίδες μεταξύ της ημερομηνίας απομακρύνσεως που προβλεπόταν αρχικά στο παράρτημα 10 (εάν η ημερομηνία αυτή ήταν μεταγενέστερη της 15ης Σεπτεμβρίου 2001) ή της 15ης Σεπτεμβρίου 2001 (εάν η ημερομηνία αυτή ήταν προγενέστερη της 15ης Σεπτεμβρίου 2001) και της ημερομηνίας κατά την οποία η απομάκρυνση έλαβε πράγματι χώρα, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο μηχανισμός αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984.

88 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, διαπιστώνεται ότι το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή αποδέχθηκε το ποσό της ενισχύσεως που προέβαλε η παρεμβαίνουσα χωρίς να αιτιολογήσει την επιλογή της να ακολουθήσει την πρόταση της τελευταίας είναι αβάσιμο.

89 Επομένως, το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

*Επί του δεύτερου σκέλους του τρίτου λόγου ακυρώσεως με το οποίο προβάλλεται ότι ο ποσοτικός προσδιορισμός του ποσού της εικαζόμενης κρατικής ενισχύσεως ήταν αδύνατος και αποτελούσε εμπόδιο στην ανάκτησή της*

90 Με το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα αμφισβητεί την ανάλυση της Επιτροπής στις αιτιολογικές σκέψεις 52, 119, 137 και 144 της αποφάσεως. Πρώτον, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή απέρριψε τις εκτιμήσεις των βελγικών αρχών και αποδέχθηκε το ποσό της ενισχύσεως που πρότεινε η παρεμβαίνουσα. Δεύτερον, η προσφεύγουσα

προβάλλει ότι, εν πάση περιπτώσει, θα ήταν αδύνατο στην πράξη να προσδιοριστεί ποσοτικά το πλεονέκτημα από το οποίο επωφελήθηκε, δεδομένου ότι, σύμφωνα με τους οικονομικούς της όρους, η σύμβαση του 1984, η οποία διέπει τις πινακίδες του παραρτήματος 10, δεν προέβλεπε μισθώματα, δικαιώματα χρήσεως ή τέλη και ότι εφαρμοζόταν στις πινακίδες του παραρτήματος 10 που διατηρήθηκαν και μετά την προβλεπόμενη ημερομηνία απομακρύνσεώς τους. Τρίτον, υποστηρίζει ότι, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι η αντιστάθμιση μεταξύ των πινακίδων που απομακρύνθηκαν πριν από την προβλεπόμενη στο παράρτημα 10 ημερομηνία απομακρύνσεώς τους και των πινακίδων που διατηρήθηκαν μετά την προβλεπόμενη ημερομηνία απομακρύνσεώς τους, θα μπορούσε να προκαλέσει ανισορροπία, quod non, η Επιτροπή δεν μπορεί να απαιτήσει την ανάκτηση του οφέλους που προκύπτει από αυτήν, δεδομένου ότι, ελλείψει δυνατότητας εύλογης εκτιμήσεως του εικαζόμενου πλεονεκτήματος, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας του Δήμου Βρυξελλών θα μπορούσε να αποτελέσει εμπόδιο στην ανάκτησή του, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 ΣΛΕΕ (ΕΕ 2015, L 248, σ. 9).

91 Ως προς το τελευταίο αυτό ζήτημα, με το υπόμνημα απαντήσεως, η προσφεύγουσα προσθέτει ότι η έλλειψη αιτιολογήσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως την οποία επικαλείται με το δικόγραφο της προσφυγής της στερεί από την ίδια τη δυνατότητα να αμφισβητήσει επακριβώς τα νομικά και πραγματικά στοιχεία στα οποία στηρίζεται ο υπολογισμός του ποσού της ενισχύσεως. Κατά την προσφεύγουσα, η αδυναμία εκτιμήσεως του ποσού του εικαζόμενου πλεονεκτήματος από το οποίο επωφελήθηκε, σε συνδυασμό με την εν λόγω έλλειψη αιτιολογήσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, έχει ως αποτέλεσμα την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και κωλύει τον έλεγχο νομιμότητας που ασκεί ο δικαστής.

92 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν την επιχειρηματολογία της προσφεύγουσας. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή επικαλείται με το υπόμνημα ανταπαντήσεως το απαράδεκτο της αιτιάσεως περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας που προβάλλεται με το υπόμνημα απαντήσεως, για τον λόγο ότι, με το δικόγραφο της προσφυγής, υποστήριζε ότι συνέτρεχε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας του Δήμου Βρυξελλών. Κατά την Επιτροπή, ο νέος αυτός λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος σύμφωνα με το άρθρο 84, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου.

93 Όσον αφορά το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η Επιτροπή απέρριψε τις εκτιμήσεις των βελγικών αρχών και αποδέχθηκε το ποσό της ενισχύσεως που πρότεινε η παρεμβαίνουσα, αφενός, υπενθυμίζεται ότι, όπως διαπιστώθηκε στις σκέψεις 87 και 88 ανωτέρω, η Επιτροπή δεν είχε προσδιορίσει ποσοτικώς την προς ανάκτηση ενίσχυση, αλλά είχε απλώς καθορίσει τη μέθοδο υπολογισμού του ποσού της χωρίς να αποδεχθεί το ποσό που είχε προβάλει η παρεμβαίνουσα. Αφετέρου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή εξήγησε τους λόγους για τους οποίους, κατά την άποψή της, το πλεονέκτημα από το οποίο επωφελήθηκε η προσφεύγουσα ήταν μεγαλύτερο από αυτό που εκτιμούν οι βελγικές αρχές. Ειδικότερα, η Επιτροπή ανέφερε ότι θεωρούσε ότι η εκτίμηση του εν λόγω πλεονεκτήματος στο ποσό των 200 000 ευρώ την οποία πρότειναν οι εν λόγω αρχές ήταν αβάσιμη, δεδομένου ότι υπολογίστηκε, λαμβανομένου εσφαλμένα υπόψη του μηχανισμού αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984.

94 Ως προς την προβαλλόμενη αδυναμία ποσοτικού προσδιορισμού του πλεονεκτήματος από το οποίο επωφελήθηκε η προσφεύγουσα και την απορρέουσα εξ αυτής προβαλλόμενη προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, επισημαίνεται, εκ προοιμίου, ότι το επιχείρημα της προσφεύγουσας αντλείται από την παραβίαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, η οποία προβλέπεται ως δικαίωμα της άμυνας στο άρθρο 41, παράγραφος 1, στοιχείο γ′, του Χάρτη Θεμελιωδών

Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεδομένου ότι πρόκειται για λόγο δημοσίας τάξεως, μπορεί να προβληθεί στο στάδιο του υπομνήματος απαντήσεως (πρβλ. απόφαση της 20ής Ιουλίου 2017, Badica και Kardiam κατά Συμβουλίου, T-619/15, EU:T:2017:532, σκέψη 42).

95 Ακολούθως, διαπιστώνεται ότι τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας σχετικά με την προβαλλόμενη αδυναμία ποσοτικού προσδιορισμού του πλεονεκτήματος από το οποίο επωφελήθηκε και την προβαλλόμενη προσβολή των δικαιωμάτων άμυνάς της και των δικαιωμάτων άμυνας του Δήμου Βρυξελλών ερείδονται επί εσφαλμένης παραδοχής. Ειδικότερα, η προσφεύγουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το μόνο πλεονέκτημα που θα μπορούσε ενδεχομένως να ληφθεί υπόψη θα ήταν αυτό που προκύπτει από την έλλειψη ισορροπίας μεταξύ του αριθμού των πινακίδων του παραρτήματος 10 που απομακρύνθηκαν πρόωρα, πριν από την προβλεπόμενη ημερομηνία απομακρύνσεώς τους, και του αριθμού των πινακίδων που διατηρήθηκαν, ως αντιστάθμιση, πέραν της ημερομηνίας απομακρύνσεως που προβλέπεται στο παράρτημα 10. Κατά την προσφεύγουσα, η διατήρηση ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 θα αποτελούσε πλεονέκτημα μόνο στο μέτρο που θα υπερέβαινε το όριο της αντιστάθμισης με τον μηχανισμό αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984. Ωστόσο, η παραδοχή αυτή, την οποία εξάλλου προέβαλαν οι βελγικές αρχές στο πλαίσιο της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας και την οποία απέρριψε η Επιτροπή, δεν είναι ορθή. Πράγματι, όπως εκτίθεται στις σκέψεις 25 έως 42 ανωτέρω, η διατήρηση και η εκμετάλλευση από την προσφεύγουσα ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 και μετά από την προβλεπόμενη από το ίδιο παράρτημα ημερομηνία απομακρύνσεώς τους συνιστούν οικονομικό πλεονέκτημα κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Επομένως, όπως ορθώς επισημαίνει η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση, ο υπολογισμός έπρεπε να πραγματοποιηθεί για κάθε πινακίδα του παραρτήματος 10 που διατηρήθηκε πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας και μετά τις 15 Σεπτεμβρίου 2001, με βάση τα μισθώματα που οφείλονταν δυνάμει της συμβάσεως του 1999 και τους φόρους που ίσχυαν γενικά για τις διαφημιστικές πινακίδες μεταξύ της προβλεπόμενης αρχικά στο παράρτημα 10 ημερομηνίας απομακρύνσεως (αν αυτή είναι μεταγενέστερη της 15ης Σεπτεμβρίου 2001) ή της 15ης Σεπτεμβρίου 2001 (αν η προβλεπόμενη αρχικά στο παράρτημα 10 ημερομηνία απομακρύνσεως ήταν προγενέστερη της 15ης Σεπτεμβρίου 2001) και της ημερομηνίας κατά την οποία έλαβε χώρα πράγματι η απομάκρυνση, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο μηχανισμός αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984.

96 Όσον αφορά την εν λόγω μέθοδο υπολογισμού που καθορίστηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση, διευκρινίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή δεν υποχρεούται, όταν διατάσσει την ανάκτηση ενισχύσεως που κηρύχθηκε ασύμβατη προς την εσωτερική αγορά, να προσδιορίζει το ακριβές ποσό της προς ανάκτηση ενισχύσεως. Αρκεί η απόφαση της Επιτροπής να περιέχει στοιχεία βάσει των οποίων ο αποδέκτης της να μπορεί να προσδιορίσει ο ίδιος, χωρίς υπερβολικές δυσχέρειες, το ποσό αυτό (βλ. απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 2014, Mediaset, C-69/13, EU:C:2014:71, σκέψη 21 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Συνεπώς, κατά τη νομολογία, αρκεί η Επιτροπή να παράσχει αρκούντως αξιόπιστη μέθοδο υπολογισμού για τον καθορισμό του ποσού της προς ανάκτηση ενισχύσεως (πρβλ. απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2007, Επιτροπή κατά Γαλλίας, C-441/06, EU:C:2007:616, σκέψη 41), όπως συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση.

97 Κατόπιν των ανωτέρω, το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου ακυρώσεως και, κατά συνέπεια, ο τρίτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

***Επί του τέταρτου λόγου ακυρώσεως με τον οποίο προβάλλεται ότι η κρατική ενίσχυση που διαπιστώθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση έχει σε κάθε περίπτωση παραγραφεί***

98 Στο πλαίσιο του τέταρτου λόγου ακυρώσεως, η προσφεύγουσα αμφισβητεί τις αιτιολογικές σκέψεις 66 και 67 της προσβαλλομένης αποφάσεως, υποστηρίζοντας ότι το σημείο αφετηρίας για τον υπολογισμό της χορηγήσεως της ενισχύσεως εν προκειμένω δεν είναι η ημερομηνία κατά την οποία έπρεπε να απομακρυνθεί κάθε πινακίδα του παραρτήματος 10 που διατηρήθηκε πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς της, αλλά η ημερομηνία της αποφάσεως για την παροχή αντισταθμίσεως λόγω της πρόωρης απομακρύνσεως ορισμένων πινακίδων κατόπιν αιτήματος του Δήμου Βρυξελλών. Κατά την προσφεύγουσα, δεδομένου ότι ο μηχανισμός αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984 είχε ήδη τεθεί σε ισχύ από τις 31 Ιουλίου 2000, ανεξάρτητα από την ημερομηνία που επιλέχθηκε για την απόφαση εφαρμογής αυτού του μηχανισμού, η ημερομηνία αυτή θα ήταν προγενέστερη της 15ης Σεπτεμβρίου 2001. Ως εκ τούτου, η ανάκτηση οποιασδήποτε ενισχύσεως είχε παραγραφεί, καθώς η Επιτροπή απέστειλε στις βελγικές αρχές την πρώτη αίτηση παροχής πληροφοριών στις 15 Σεπτεμβρίου 2011.

99 Η Επιτροπή και η παρεμβαίνουσα αμφισβητούν τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

100 Σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 1, του κανονισμού 2015/1589, οι εξουσίες της Επιτροπής για ανάκτηση της ενισχύσεως υπόκεινται σε δεκαετή προθεσμία παραγραφής. Το άρθρο 17, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού προβλέπει ότι η προθεσμία παραγραφής αρχίζει από την ημέρα κατά την οποία η παράνομη ενίσχυση χορηγείται στον δικαιούχο, είτε ως ατομική ενίσχυση είτε ως ενίσχυση βάσει ενός καθεστώτος ενισχύσεων, και ότι κάθε ενέργεια της Επιτροπής ή κράτους μέλους που ενεργεί κατόπιν αίτησης της Επιτροπής, σε σχέση με την παράνομη ενίσχυση διακόπτει την περίοδο παραγραφής.

101 Σύμφωνα με τη νομολογία, ο καθορισμός της ημερομηνίας χορηγήσεως μιας ενισχύσεως μπορεί να ποικίλλει αναλόγως της φύσεως της επίμαχης ενισχύσεως, ούτως ώστε, στην περίπτωση πολυετούς καθεστώτος που χαρακτηρίζεται από καταβολές ή από περιοδική χορήγηση πλεονεκτημάτων, η ημερομηνία εκδόσεως της πράξεως που αποτελεί τη νομική βάση για τη χορήγηση της ενισχύσεως και η ημερομηνία κατά την οποία το πλεονέκτημα θα χορηγηθεί πράγματι στους δικαιούχους ενδέχεται να απέχουν πολύ χρονικά. Σε μια τέτοια περίπτωση, για τον υπολογισμό της προθεσμίας παραγραφής, η ενίσχυση πρέπει να λογίζεται χορηγηθείσα στον δικαιούχο μόνον κατά τον χρόνο που αυτός πραγματικά τη λαμβάνει (απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2011, France Telecom κατά Επιτροπής, C-81/10 P, EU:C:2011:811, σκέψη 82).

102 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι το κρατικό μέτρο το οποίο συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την Επιτροπή είναι η διατήρηση και η εκμετάλλευση από την προσφεύγουσα, χωρίς την καταβολή μισθωμάτων και φόρων, ορισμένων πινακίδων του παραρτήματος 10 μεταξύ της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεως και αυτής κατά την οποία έλαβε χώρα πράγματι η απομάκρυνση.

103 Ωστόσο, λαμβανομένου υπόψη αυτού του χαρακτηριστικού της επίμαχης ενισχύσεως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, ανεξάρτητα από την ημερομηνία πριν από τις 31 Ιουλίου 2000 κατά την οποία λήφθηκε η απόφαση σχετικά με τον φερόμενο μηχανισμό αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984, η ημερομηνία από την οποία η προσφεύγουσα επωφελήθηκε πράγματι από το πλεονέκτημα που συνίσταται στη μη καταβολή μισθωμάτων και φόρων για τις πινακίδες του παραρτήματος 10 που διατηρήθηκαν πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς τους είναι ακριβώς η ημερομηνία κατά την οποία οι πινακίδες

αυτές έπρεπε να απομακρυνθούν. Κατά συνέπεια, η ημερομηνία αυτή αποτελεί την ημερομηνία χορηγήσεως της ενισχύσεως στην προσφεύγουσα, κατά την έννοια του άρθρου 17, παράγραφος 2, του κανονισμού 2015/1589, και, επομένως, την ημερομηνία από την οποία εκκινεί η προθεσμία παραγραφής.

104 Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί ότι, εν προκειμένω, η ενίσχυση είχε ως αποτέλεσμα την περιοδική χορήγηση πλεονεκτημάτων, δεδομένου ότι οι φόροι και τα μισθώματα για τις πινακίδες του παραρτήματος 10, οι οποίες διατηρήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς τους, οφείλονταν περιοδικά μέχρι την ημερομηνία οριστικής απομακρύνσεως.

105 Τέλος, δοθέντος ότι η πρώτη αίτηση παροχής πληροφοριών που απέστειλε η Επιτροπή στις βελγικές αρχές είχε ημερομηνία 15 Σεπτεμβρίου 2011, κάθε ενδεχόμενη ενίσχυση που χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα πριν από τις 15 Σεπτεμβρίου 2001 έχει σε κάθε περίπτωση παραγραφεί.

106 Κατά συνέπεια, είναι ορθή η μέθοδος υπολογισμού του ποσού της ενισχύσεως που καθορίστηκε από την Επιτροπή, σύμφωνα με την οποία ο υπολογισμός πρέπει να πραγματοποιείται για κάθε πινακίδα του παραρτήματος 10 που διατηρήθηκε πέραν της προβλεπόμενης στο ίδιο παράρτημα ημερομηνίας απομακρύνσεώς της και μετά τις 15 Σεπτεμβρίου 2001, με βάση τα μισθώματα που οφείλονται βάσει της σύμβασης του 1999 και τους φόρους που ισχύουν γενικά για τις διαφημιστικές πινακίδες μεταξύ της ημερομηνίας απομακρύνσεως που προβλεπόταν αρχικά στο παράρτημα 10 (εάν είναι μεταγενέστερη της 15ης Σεπτεμβρίου 2001) ή της 15ης Σεπτεμβρίου 2001 (εάν η ημερομηνία ήταν προγενέστερη της 15ης Σεπτεμβρίου 2001) και της ημερομηνίας κατά την οποία έλαβε χώρα πράγματι η απομάκρυνση, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο μηχανισμός αντισταθμίσεως της συμβάσεως του 1984.

107 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι, αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν πάσχει από παρανομία, κατά το μέρος που η Επιτροπή έκρινε ότι η διαπιστωθείσα από αυτήν κρατική ενίσχυση δεν είχε παραγραφεί.

108 Κατόπιν των ανωτέρω, ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως και, κατά συνέπεια, η προσφυγή, στο σύνολό της, πρέπει να απορριφθούν.

**Επί των δικαστικών εξόδων**

109 Κατά το άρθρο 134, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

110 Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα ηττήθηκε, πρέπει να φέρει τα δικαστικά της έξοδα, καθώς και να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής, σύμφωνα με σχετικό αίτημα της τελευταίας. Η παρεμβαίνουσα, δεδομένου ότι δεν ζήτησε να καταδικαστεί η προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα, φέρει, επομένως, τα δικά της δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα)

αποφασίζει:

**1) Απορρίπτει την προσφυγή.**

**2) Η JCDecaux Street Furniture Belgium φέρει τα δικαστικά της έξοδα, καθώς και τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.**

**3) Η Clear Channel Belgium φέρει τα δικαστικά της έξοδα.**

Kanninen Jaeger Stancu

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 7 Σεπτεμβρίου 2022.

(υπογραφές)